

Preprečevanje kriminalitete z novo strategijo policijskega dela v skupnosti

David Smolej

Namen prispevka:

Policijsko delo v skupnosti se v Sloveniji razvija že daljše časovno obdobje, toda še vedno obstajajo dileme za učinkovito preventivno delo policije. Ali je smiselno imeti vodjo policijskega okoliša, ki se ukvarja pretežno s preventivo, in ali pustiti samostojnost policijskim postajam pri odločanju o strategiji preventivnega dela so vprašanja, s katerimi se trenutno sooča slovenska policija. V prispevku želimo predstaviti nove smernice policijskega dela v skupnosti in se do njih kritično opredeliti.

Metodologija:

Za pripravo prispevka bo avtor uporabil metodo analize tekstov.

Ugotovitve:

Ugotovili smo, da je policijskemu delu v skupnosti namenjenih več nacionalnih strateških usmeritev na podlagi katerih je tudi v pripravi nova strategija policijskega dela v skupnosti. Samostojnost policijskih postaj in odgovornost za preventivno delo je pomembna novost do katere smo se opredelili kritično, in predlagali tudi merljive ukrepe za ugotavljanje uspešnosti na področju preventivnega dela. Predlagali smo, da je za uspešno preventivno delo odgovoren vsak policist z jasno vizijo, poslanstvom in vrednotami.

Omejitve/uporabnost raziskave:

Naše ugotovitve lahko sklepamo za območje Slovenije, kjer bo tudi uveljavljena nova strategija policijskega dela v skupnosti.

Praktična uporabnost:

Prispevek bo uporaben predvsem kot interpretacija nova strategije policijskega dela v skupnosti.

Izvirnost/pomembnost prispevka:

Prispevek je prvi tovrstne narave, saj o novi strategiji policijskega dela v skupnosti v Sloveniji ni pisal še nihče.

Ključne besede: policijsko delo v skupnosti, vodja policijskega okoliša, strategija, preventiva

1 Uvod

O preprečevanju kriminalitete v Sloveniji intenzivneje govorimo zadnjih dvajset let, ko smo želeli v slovenski prostor umestiti nov način boja proti kriminaliteti. V tem obdobju smo lahko zaznali več izrazov kot obliko preprečevanja kriminalitete. Izraz, ki je tudi danes najbolj uporabljen v terminologiji je policijsko delo v skupnosti (ang. Community Policing). Z leti je postalo vedno bolj pomembno to, da sta za varnost v skupnosti odgovorna policija in lokalna

skupnost. Na tem mestu naj poudarimo, da je lokalna skupnost oziroma župan občine prvi odgovorni za varnostno stanje v občini, pri čemer mu policija nudi strokovno pomoč in ukrepa tedaj, ko drugi odpovedo.

Toda različne oblike dela z namenom preprečevanja kriminalitete so v policiji izvajali že vrsto let. Danes so v veliki meri zato odgovorni policisti, ki so na delovnem mestu vodje policijskega okoliša. Toda to ni oblika dela, ki bi bila novost, temveč se je spreminjalo le ime tega policista oziroma okoliša. Meško, Sotlar, Lobnikar, Jere in Tominc (2012) pravijo, da so nekateri elementi policijskega dela v skupnosti v Sloveniji prisotni že vse od konca druge svetovne vojne. Sedanji policijski okoliš je bil po letu 1946 imenovan patroljni okoliš oziroma rajon. Po letu 1953 se je uveljavila sektorska služba, po letu 1963 pa so se območja postaj milice poenotila z območji takratnih občin in so bila razdeljena na obhodne okoliše. Po letu 1976 so se območja preimenovala v varnostni okoliš, ki ga je vodil vodja varnostnega okoliša, dokler nismo začeli uporabljati današnjega izraza policijski okoliš.

Spremembe izrazoslovja za okoliše oziroma policiste, ki tam delujejo, je bil po našem mnenju tudi nepotreben. Izhajamo iz izkušenj, ko policisti ob prisotnosti na terenu še vedno velikokrat slišijo stare izraze za vodjo policijskega okoliša in jih v večini primerov poimenujejo »sektorski«. Ta izraz je po našem mnenju bolj domač in je tudi izraz, ki so ga ljudje skozi zgodovino sprejeli in ga povezali z vlogo tega policista. Policijski okoliš je bolj militaristični izraz, ki deluje vsiljivo in predstavlja neko agresijo na določeno območje, kar pa v principu in namenu policijskega okoliša ne drži. Na tem mestu odgovornim ponujamo v razmislek poenotenje izraza, ki bi vsaj za državljane predstavljal mehkejšo obliko izrazoslovja.

Na koncu uvodnega dela želimo poudariti vlogo vodje policijskega okoliša pri preprečevanju kriminalitete v skupnosti. Po dosedanjih usmeritvah je ta policist nosilec policijskega dela v skupnosti in odgovoren za njegovo izvajanje. V tem prispevku pa želimo opozoriti, da takšen način dela za zagotavljanje varnosti v skupnosti ni več dovolj, temveč je na tem področju potrebno delovanje celotne policije in lokalne skupnosti. Tako bomo predstavili novo strategijo policijskega dela v skupnosti, ki je v skladu s Temeljnimi usmeritvami za pripravo srednjeročnega načrta razvoja in dela policije za obdobje 2013–2017 (Ministrstvo za notranje zadeve, 2012).

2 Preprečevanje kriminalitete

Kot smo uvodoma že dejali, je za preprečevanje kriminalitete odgovorna predvsem lokalna skupnost, pri čemer ji mora policija nuditi vso potrebno pomoč. Zgledovati bi se morali po Zakonu o javnih zbiranjih (2011), po katerem mora organizator poskrbeti za varnost udeležencev določene prireditve, policija pa ukrepati, ko organizator oziroma varnostniki odpovedo. Takšen način bi morali upoštevati tudi na drugih področjih zagotavljanja varnosti, tudi na področju preprečevanja kriminalitete v skupnosti.

Kot smo že omenili, se zadnjih dvajset let intenzivno govori o načinih preprečevanja kriminalitete. Preprečevanje kriminalitete s policijskim delom v skupnosti pomeni, da preprečimo kaznivo dejanje, še preden do njega pravzaprav pride. Ko govorimo o preprečevanju kriminalitete, Resolucija o nacionalnem programu preprečevanja in zatiranja kriminalitete za obdobje 2012–2016 (2012) predvideva več vrst preprečevanja kriminalitete. Loči jih na pravno in nepravno, na namenjeno žrtvam in namenjeno storilcem, na posredno in neposredno, na poboljševalno in kaznovalno, na situacijsko ter na razvojno in skupnostno. Toda kot glavne vrste načina preprečevanja kriminalitete omenja primarno, sekundarno in

terciarno preprečevanje kriminalitete. Do takšnih vrst oziroma načinov preprečevanja kriminalitete, pa se je opredelil tudi Meško (2002).

V spodnji tabeli 1 predstavljamo povzetek treh vrst preprečevanja kriminalitete.

Tabela 1: Ukrepi za primarno, sekundarno in terciarno preprečevanje kriminalitete (vir: Resolucija o nacionalnem programu preprečevanja in zatiranja kriminalitete za obdobje 2012–2017, 2012).

OBJEKT	PRIMARNA PREVENCIJA	SEKUNDARNA PREVENCIJA	TERCIARNA PREVENCIJA
STORILEC	Odkrivanje dejavnikov v fizičnem in družbenem okolju, ki nudijo priložnosti ali spodbujajo kriminalno dejavnost	Ukrepi za zgodnje odkrivanje mogočih storilcev kaznivih dejanj in pravočasno ukrepanje pred storitvijo kaznivega dejanja. napredovanje problematičnega vedenja in situacij	Ukrepi zoper tiste osebe, ki so že storile kazniva dejanja in rehabilitacija
OŠKODVANEC	Ozaveščanje potencialnih oškodovancev in žrtev ter zmanjšanje možnosti njihovega izpostavljanja.	Odzivanje na potencialne žrtve in oškodovance z namenom nudenja pomoči – psihosocialna opora.	Programi za preprečevanje ponovne viktimizacije
KRAJ/OKOLIŠČINE	Ugotavljanje kriminalnih žarišč in odpravljanje krimogenih dejavnikov	Intenzivno nadzorovanje okolja	Sitiacijska prevencija – oblikovanje in spreminjanje okolja z namenom preprečevanja kriminalitete.

V tabeli 1 lahko vidimo, da so ukrepi za preprečevanje kriminalitete namenjeni storilcem, oškodovancem in posameznim posegom v okolico. Podrobno si bomo omenjene vrste preprečevanja kriminalitete pogledali v nadaljevanju.

2.1 Primarno preprečevanje kriminalitete

Pri primernem preprečevanju kriminalitete, govorimo o ugotavljanju dejavnikov v družbi in okolju, ki omogočajo storitev določenih deviantnih in kaznivih dejanj. Tehniki preprečevanja kriminalitete pa sta načrtovanje okolja in družbeno nadzorstvo. Pri načrtovanju okolja imamo v mislih fizično postavitve objektov tako, da je storilec onemogočeno ali vsaj oteženo storiti kaznivo dejanje.

2.1.1 Načrtovanje okolja

Kako vplivajo takšni posegi v prostor z namenom preprečevanja kriminalitete, konkretno osvetlitev ulic in kamere na ulici, ugotavljata Welsh in Farrington (2007 v Byrne in Marx, 2011). Trdita, da omenjena posega v okolje bolj vplivata na zmanjšanje premoženjskih kaznivih dejanj kot kaznivih dejanj povzročenih z nasiljem. Ta kazniva dejanja pa vsaj glede na opravljeno študijo bolj zmanjšamo z uličnimi kamerami kot z javno razsvetljavo.

Byrne in Marx (2011) pa predlagata preprečevanje kriminalitete z mehansko tehnologijo (ang. Hard technology). Pri tem za preprečevanje kriminalitete v šolah predlagata detektorje za orožje na vhodih, detektorje za prepoznavo nedovoljenega blaga na letališčih in neprebojna stekla na bankah in drugih bančnih institucijah. Prav tako predlagata uporabo naprav, kot je denimo električni paralizator, s katerim lahko odvrnemo napad. Kot sredstvo za preprečevanje vožnje pod vplivom alkohola pa predlagata vgradnjo sistema prepoznave vinjenega voznika, ki bi mu onemogočila vožnjo z vozilom.

2.1.2 Družbeno nadzorstvo

V policiji poznamo obliko dela, ki ji rečemo opazovalna služba, s katero policisti z opazovanjem in prisotnostjo v okolju preprečujejo kriminaliteto. Iz te temeljne oblike dela policije bi morale izhajati tudi družbeno nadzorstvo. Državljeni bi se morali zavedati, da so povezani s skupnostjo, v kateri živijo veliko močnejše orožje proti kriminalu kot dva policista v opazovalni službi, ki se skozi določeno sosesko v najboljšem primeru sprehodita enkrat na dan. Zato bi se državljani med seboj morali pogovarjati in spoznavati ljudi v svojem okolju, zaradi česar bi lažje zaznali ogrožanja za njihovo okolje. Neznanec, ki se v nočnem času nahaja v okolju, kjer ne živi, daje prvi indic o svojem zlonamernem početju.

2.2 Sekundarno preprečevanje kriminalitete

Sekundarno preprečevanje kriminalitete pomeni zgodnje zaznavanje možnih storilcev kaznivih dejanj. Kot navaja Meško (2002), lahko potencialne storilce kaznivih dejanj in prekrškov zaznamo že v šoli, kjer z zaostajanjem od pouka, izločenostjo in prestopništvom že kažejo prve znake odklonskega vedenja. Na takšno skupino mladostnikov mora biti pozorna skupnost, ki jo v tem primeru predstavljajo učitelji in policija.

Policija ima v tem delu zelo pomembno vlogo, ko vodje policijskih okolišev s prisotnostjo v šolah in nastopih nagovarjajo učence k splošnemu spoštovanju reda in miru. Na tem mestu opozarjamo na pomanjkanje znanja pri vodjih policijskih okolišev. Lahko rečemo, da so to policisti s srednješolsko izobrazbo, brez izkušenj javnega nastopanja. Bojimo se, da usposabljanja za takšne policiste niso dovolj, da bi njihovo delo v šolah doseglo določena pričakovanja. Vodje policijskih okolišev oziroma policisti, ki javno nastopajo, bi morali biti posebej usposobljeni, saj je v nasprotnem primeru dosežen drugačen učinek od zelenega. Predavanja o drogah, ki jih lahko vidimo v nekaterih osnovnih šolah in govori o raznovrstnosti drog in njihovih učinkih, po našem mnenju ne prinašajo dovolj zastraševanja. Pozornost bi morali nameniti usposabljanju in učenju otrok, kako se na primer lahko zabavamo brez uživanja drog, alkohola in drugih psihoaktivnih snovi.

2.3 Terciarno preprečevanje kriminalitete

Nazadnje bomo v tem poglavju govorili o terciarnem preprečevanju kriminalitete, ki na eni strani pomeni zastraševanje možnih storilcev s kaznovanjem obsojencev, na drugi pa

vključevanju obsojencev nazaj v skupnost. Tukaj se znajdejo v večini primerov stari znanci policije, prestopniki, klateži ali splošni faliranci, kot jih imenuje Rugelj (2008). V današnjem času, ko lahko zaznavamo veliko oprostilnih sodb zoper obdolžence za hujša kazniva dejanja, težko zastraševalno delujemo na druge potencialne storilce. Po našem mnenju je s kazenskopravnega vidika še vedno premajhno razmerje in tveganje med protipravno pridobljeno koristjo in kaznijo, ki grozi posamezniku. Dobiček, ki ga storilec pridobi s kaznivim dejanjem, bi moral biti neznatne vrednosti v primerjavi s kaznijo, ki bi mu sledila ob odkritju njega kot storilca. Ob takšnem razmerju in večjemu številu izrečenih obsodilnih sodb bi takšen način preprečevanja kriminalitete s podporo sredstev javnega obveščanja delovalo samo po sebi.

V tem prispevku smo že govorili o preprečevanju kriminalitete z mehansko tehnologijo. Na tem mestu bi radi opozorili tudi na uporabo "mehkejšo" tehnologije (ang. Soft Tehnology) za preprečevanje kriminalitete, kot jo imenujeta Byrne in Marx (2011). Kot primer uporabe takšne tehnologije navajamo napravo za slednje potencialnih storilcev kaznivih dejanj.

V Združenih državah Amerike imajo tako registriranih 800.000 seksualnih izprijencev, ki jih lahko s tehnologijo, ki jo navajamo v zgornjem odstavku, sledijo in ugotavljajo njihovo lokacijo. Prisotnost na lokacijah, kjer se nahajajo potencialne žrtve (vrtci, šole, igrišča ...), daje jasen signal za ukrepanje pristojnih še preden storilci napadejo (Mandelstam in Mulford, 2008).

Investicijski vložek za vzpostavitev takšnega sistema pri nas bi bil sicer velik, toda nič en v primerjavi z zaščito ranljivih skupin, ki so pogosto žrtve kaznivih dejanj.

3 Strateški dokumenti za preprečevanja kriminalitete

V tem delu prispevka želimo predstaviti strategije in resolucije, ki jih je slovenska policija uporabljala v zadnjih letih za preprečevanja kriminalitete v skupnosti. Kot smo že uvodoma dejali, imajo pri tem pomembno vlogo vodje policijskih okolišev, ki so odgovorni za preventivno delo, kar v veliki meri zajema preprečevanje kriminalitete.

3.1 Resolucija o nacionalnem programu preprečevanja in zatiranja kriminalitete za obdobje 2012-2016 (2012)

Resolucija je nastala iz zavedanja, da je varnost ljudi pomembna vrednota, varnost in občutek varnosti pa komponenta posameznikovega dožemanja realne stvarnosti, fizičnega in psihičnega razvoja (Anželj, 2012).

V Resoluciji o nacionalnem programu preprečevanja in zatiranja kriminalitete za obdobje 2012–2016 (2012) so postavljeni cilji, ki so splošno namenjeni dolgotrajnemu zagotavljanju varnosti v Sloveniji. S predlaganimi ukrepi se želi doseči visoko stopnjo varnostnega počutja v družbi. Zato je potrebno stalno spremljanje stanja in gibanja kriminalitete ter drugih družbenih problemov. Izboljšati sodelovanje med organi odkrivanja in pregona kaznivih dejanj ter sodelovanje z lokalnimi skupnostmi, državnimi organi, nevladnimi organizacijami in raziskovalnimi organizacijami, katerih raziskave je treba uporabiti pri odzivanju in preprečevanju na kriminaliteto. Treba je ustvariti okoliščine za osebno, socialno, ekonomsko, okoljsko varnost, ustvariti okoliščine, v katerih se bodo prebivalci počutili varne pred kriminaliteto in izboljšati zadovoljstvo z delom policije, tožilstva in sodišč. Cilj je tudi zmanjšanje poročanja o kriminaliteti, ki povečuje strah pred kriminaliteto. Na področju

preventive je treba povečati obseg nalog z otroki, mladostniki in družinami. Z usklajenim delovanjem državnih organov je treba omogočiti učinkovito odkrivanje, zavarovanje in odvzem protipravne premoženjske koristi v zvezi česar je treba doseči sprejemanje pravosodnih odločitev v razumnem roku. Na področju terciarne kriminalitete bi bilo treba okrepiti programe obsojencev za pripravo na življenje po prestani kazni. Okrepiti čezmejno sodelovanje organov odkrivanja in pregona kaznivih dejanj na ravni Evropske unije v okviru mednarodnih organizacij.

3.2 Usmeritve za načrt razvoja in dela policije 2013–2017

Na Resolucijo o nacionalnem programu preprečevanja in zatiranja kriminalitete za obdobje 2012–2016 (2012) se je hitro odzvalo tudi Ministrstvo za notranje zadeve (2012), ki je izdalo Temeljne usmeritve za pripravo srednjeročnega načrta razvoja in dela policije za obdobje 2013–2017. V teh usmeritvah ministrstva do policije se postavlja kot prvi in najpomembnejši cilj preprečevanje, odkrivanje in preiskovanje kaznivih dejanj. V zvezi tega so določene jasne naloge policije in kazalci uspešnosti njihovega dela. Kot strateški cilji so določeni tudi vzdrževanje javnega reda in miru, zagotavljanje varnosti v cestnem prometu, učinkovito varovanje državne meje in zunanje meje Evropske unije ter preprečevanje nezakonitih migracij, učinkovito vodenje in upravljanje policije in krepitev ugleda policije. V kontekstu tega prispevka pa je zelo pomemben tudi strateški cilj vzpostavitve soodgovornosti za zagotavljanje varnosti v lokalni skupnosti. Na tem mestu je pomembno zavedanje, da je policija manj uspešna pri preprečevanju kriminalitete brez sodelovanja lokalnih skupnosti, saj se težav ne da rešiti le z represivnim delom. Pri tem mora lokalna skupnost veliko sama prispevati za varnost v skupnosti, policija pa s prisotnostjo in dostopnostjo v prostoru dajati občutek varnosti ljudem. Pri tem mora policija zagotoviti samostojnost policijskega dela na lokalni ravni, s prednostnimi nalogami kot odzivi na tamkajšnje problematiko. Potrebna je spodbuditev lokalne skupnosti, gospodarskih subjektov, zdravstvene, vzgojno-izobraževalne ustanove ter druge formalne in neformalne ustanove, da bodo prepoznali svojo vlogo in soodgovornost za izboljšanje varnosti v skupnosti.

3.3 Usmeritve za preventivno delo

Toda z veljavnimi usmeritvami, ki jih za preventivno policijsko delo daje policija, prav gotovo ni mogoče doseči ciljev, ki smo jih navedli v zgornjem odstavku. Odgovornost za preventivno delo nosi v celoti vodja policijskega okoliša, kar ni dovolj, da bi dosegli stanje odgovornosti ali vsaj soodgovornosti lokalne skupnosti za varnost v okolju. Za to je potreben sleherni policist in primerno vodenje policije na lokalni ravni. Zagotovo univerzalna politika policijskega dela v skupnosti na ravni Generalne policijske uprave ne bo učinkovita. Potreben je presek stanja na posameznem območju in identifikacija problemov v skupnosti, kjer je treba prilagoditi ukrepe policijskega dela v skupnosti. Za preventivne ukrepe, ki so učinkoviti v neki lokalni skupnosti, ni nujno, da bodo učinkoviti tudi drugod, kjer sta uveljavljena drugačna kultura in način življenja ljudi. Zaradi tega je treba odgovornost in načrtovanje preventivnega dela iz Generalne policijske uprave spustiti na območje policijskih postaj.

3.4 Nova strategija policijskega dela v skupnosti

Ravno na segmentu odgovornosti lokalne ravni, tako policijske postaje kot župana, temelji nova strategija policijskega dela v skupnosti, ki ima temelje v usmeritvah za pripravo

srednjeročnega načrta razvoja in dela policije za obdobje 2013–2017 (Ministrstvo za notranje zadeve, 2012). Tudi ta strategija predvideva več partnerskega sodelovanja z lokalno skupnostjo in civilno družbo, več vidnosti in prisotnosti policistov v lokalni skupnosti, večji občutek varnosti in večje zaupanje in zadovoljstvo z delom policije. Kot smo že omenili, je bistvo nove strategije samostojnost policijskih postaj, ki mora svoje aktivnosti prilagajati potrebam in interesom lokalne skupnosti na področju varnosti. S samostojnostjo bodo komandirji lažje določali prednostne naloge policijske postaje, ki morajo biti odraz razmer lokalne skupnosti. Organizacijski nivo policije na regionalni ravni mora imeti nalogo usmerjanja, vodenja in usklajevanja nalog na področju preprečevanja kriminalitete.

Spoznanje nove strategije je tudi to, da policijsko delo v skupnosti ni samo preventivno delo, temveč tudi represivno. Z navedenim se strinjamo, saj lahko tudi represivni ukrep vodje policijskega okoliša vpliva na zmanjšanje deviantnih dejanj. S kaznovanjem kršitelja, ki velja v neki družbi za problematičnega državljan, lahko pripomore k večjemu ugledu policista, ki je zoper njega ukrepal. Tudi policisti, ki strogo izvajajo represivne ukrepe, lahko uspešno delujejo na področju policijskega dela v skupnosti, oziroma na področju preprečevanja kriminalitete. Policijsko delo v skupnosti policista se začne z besedo "dober dan" in konča z "nasvidenje". Vljuden pristop oziroma pristop pooblaščenice uradne osebe mora biti temelj za vsako nadaljnje dejanje policista. Če tega temelja ni, težko govorimo o policijskem delu v skupnosti. Zagovarjamo stališče, da se tudi postopek z izrekom sankcije za prekršek lahko konča z zahvalo in s pozdravom kršitelja. Če ima policist dovolj sposobnosti, da korektno in profesionalno izpelje postopek, je posledica ta, da se kršitelj zaveda svojega odklonskega vedenja v družbi, ga obžaluje in sprejme policistov ukrep kot nujno potreben za ohranjanje varnosti v družbi.

Prav zaradi načina dela, ki ga opisujemo zgoraj, nova strategija policijskega dela v skupnosti predvideva, da se morajo pomena policijskega dela v skupnosti zavedati vsi policisti in kriminalisti na vseh stopnjah organiziranosti. Nosilec preventivnega dela je še vedno vodja policijskega okoliša, ostali policisti in kriminalisti pa morajo postopke izvajati na najvišji možni ravni strokovnosti, ob zavedanju poslanstva policije – policija služi ljudem.

4 Vzpostavitev partnerstva s skupnostmi

Kot smo že omenili, mora biti sodelovanje policije s skupnostjo prilagojeno nastalim oziroma pričakovanim varnostnim problemom. Na probleme v skupnosti je treba reagirati hitro in učinkovito, s čimer bomo skupnosti dali jasen signal učinkovitosti dela policije in skupnosti. Pri tem je zelo pomembno upoštevati predloge državljanov, na katera mora policija v sodelovanju z lokalno skupnostjo reagirati za rešitve problema. Policija ima zato tudi zakonsko orodje, ki je z Zakonom o organiziranosti in delu v policiji (2013) opredeljeno celovitejše kot prej. Toda, ali je širitev zakonodaje na tem področju res nujna, da bi okrepili sodelovanje? Po našem mnenju to ni pogoj za dobro sodelovanje med komandirjem policijske postaje in županom občine, ampak sta za to potrebna oba, ki se zavedata nujnosti partnerskega sodelovanja za reševanje varnostnih problemov v skupnosti. Lahko imamo samostojen zakon, namenjen sodelovanju policije z lokalno skupnostjo, toda pri nizki stopnji angažiranosti ključnih akterjev ne bomo dosegli želenega učinka v skupnosti. Zato je pomemben del sodelovanja policije z lokalno skupnostjo tudi ustanovitev varnostnih sosvetov, ki delujejo v večini slovenskih občin (Varnostni sosveti, 2012).

Pravno podlago za delovanje sosvetov najdemo v Zakonu o lokalni samoupravi (2007), ki županu omogočajo sodelovanje s policijo na področju preprečevanja kriminalitete in odzivanje na nered v skupnosti. Varnostni sosvet naj bi tako predstavljal telo, v katerem se srečujejo

lokalna skupnost, policija in druge interesne skupine iz lokalnega okolja z namenom iskanja rešitev za izboljšanje varnosti na lokalni ravni (Jere, Sotlar in Meško, 2012). Pomembno vlogo pa imajo v zadnjem času tudi občinski redarji, saj jim Zakon o občinskem redarstvu (2006) prav omogoča vključitev pri izvajanju določenih ukrepov, ki so namenjeni zagotavljanju varnosti v skupnosti.

5 Vrednotenje in merjenje policijskega dela v skupnosti

Če izhajamo iz dejstva, da je policijsko delo v veliki meri represivne narave, lahko dokaj uspešno tudi merimo njegovo uspešnost. Na področju odkrivanja in preiskovanja kaznivih dejanj je kazalec uspešnosti preiskovanost kaznivih dejanj. Na področju varnosti v cestnem prometu so kazalci uspešnosti izvedeni represivni ukrepi, število prometnih nesreč in korelacija v povezavi z izvedenimi ukrepi. Na področju varstva javnega reda in miru prav tako lahko ugotavljamo uspešnost dela skozi represivne ukrepe ter na področju mejnih zadev in tujcev. Na primer uspešnost varovanja zelene meje ugotavljamo na podlagi propustnosti meje, kar pomeni razliko med prijetimi ilegalnimi pribežniki in tistimi, ki jih vrnejo tuji varnostni organi. Toda na vseh navedenih področjih policijskega dela moramo izvajati policijsko delo v skupnosti za zmanjšanje odklonskih vedenj. Kako meriti in ocenjevati policijsko delo v skupnosti, je dilema, s katero se danes srečuje slovenska Policija. Zagotovo ni pravi kazalnik policijskega dela v skupnosti število izvedenih preventivnih akcij, število vnesenih nasvetov državljanom in niti ne število opravljenih razgovorov z občani. Pravi pokazatelj učinkovitega policijskega dela v skupnosti je po našem mnenju neposredno in učinkovito reševanje problemov, zadovoljstvo z delom policistov in občutek varnosti državljanov.

5.1 Zadovoljstvo z delom policije

Če bomo učinkovito reševali probleme, bo posledično tudi javnost zadovoljna z delom policije. Ugotavljanje zadovoljstva z delom policije lahko ugotavljamo z anketami javnega mnenja med različnimi populacijami. Zadovoljstvo z delom policije sta med župani in svetniki že ugotavljala Smolej in Gorenak (2011), med prebivalci obmejnih občin Smolej in Frangež (2011), med socialnimi delavci Gorenak in Gorenak (2012), med ravnatelji in učitelji osnovnih šol pa Klampfer (2012). Še veliko je takšnih raziskav, ki so po našem mnenju edini pravi kazalnik zadovoljstva z delom policije. Policija takšnih raziskav premalo uporablja v segmentu, kjer ugotavljajo uspešnost policijskega dela in se preveč zanaša na statistične podatke, ki pa ne pokažejo dejanskega stanja. Prav gotovo je kombinacija obojega pravi način, da vsaj približno lahko izmerimo uspešnost policijskega dela v skupnosti. V raziskavi med ravnatelji in učitelji osnovnih šol bomo izvedeli, kako zadovoljni so z delom policije in tudi z delom vodjem policijskega okoliša, ki tam opravlja svoje delo. Župani in svetniki bodo znali oceniti sodelovanje s policijo pri reševanju problemov, kar pa bomo težko ugotovili s statističnimi podatki.

Raziskav, ki jih omenjamo v zgornjem odstavku je veliko. Če govorimo o zadovoljstvu z delom policije, najdemo ocene okoli tri, na petstopenjski lestvici in zapise avtorjev, da so anketiranci dokaj, zmerno, še kar ,... zadovoljni z delom policije. Toda, ali je to res zadovoljiva ocena za potrditev uspešnosti policijskega dela v skupnosti? Gruban (2005) na populaciji potrošnikov trgovske znamke ugotavlja, da mora biti njihovo zadovoljstvo ocenjeno z oceno vsaj 4,7, da ti postanejo res zavezniki in ambasadorji določene blagovne znamke.

Vzporednico lahko potegnemo tudi s policijskim delom. Ob tako visoki stopnji zadovoljstva z delom policije, kot jo navaja Gruban (2005), bi tudi stranke v postopku policije lahko postali zavezniki in ambasadorji policijskega dela, ki bi ga prenašali tudi na ostale državljane. S tem bi dejansko dosegli večje zadovoljstvo z delom policije in občutek varnosti v skupnosti.

Zaradi tega policiji predlagamo, da uspešnost policijskega dela v skupnosti ugotavljajo z znanstvenim raziskovanjem, podobnim, kot so ga opravili Meško in ostali (2012). Toda zaradi finančnega primanjkljaja obstaja verjetnost, da takšnih raziskav ne bodo naročevali. Kot alternativo se lahko uporabijo raziskave študentov, ki v okviru diplomskih in magistrskih del ugotavljajo na primer zadovoljstvo z delom policije. Policija bi prav tako sodelovala z nekaterimi fakultetami, da bi oblikovali predloge naslovov zaključnih del, nudila določene podatke, zagotavljala vzorec za anketiranje, v zameno pa prejela rezultate. Tudi v policijskih vrstah obstajajo kadrovske rezerve, vsaj na Policijski akademiji, ki bi jih lahko vključili v aktivno raziskovanje.

5.2 Občutek ogroženosti

Občutek ogroženosti je tudi eden od kazalnikov, kako je policija v sodelovanju z lokalno skupnostjo uspešna pri zagotavljanju varnosti v družbi. Policija bi svoje delo morala usmeriti v ciljno skupino ljudi, ki imajo večji občutek ogroženosti. Dokazano je, da je stopnja občutka ogroženosti različna na podeželju kot v mestu. Glede na takšno ugotovitev bi morala lokalna policijska enota reagirati tako, da bi policijsko delo v skupnosti usmerila v središče, kjer je občutek ogroženosti večji. V raziskavah je bilo ugotovljeno tudi to, da prebivalci kot ogrožajoče dejavnike v skupnosti zaznavajo opojne substance, organizirano kriminaliteto in ogrožanje varnosti v prometu. Tudi to je jasen signal za reakcijo policije in lokalne skupnosti za usmerjeno reševanje problemov (Meško et al., 2012).

6 Razprava in zaključek

V prispevku smo veliko govorili o policijskem delu v skupnosti, ki je vsaj za slovensko policijo temeljni način dela v okviru preprečevanja kriminalitete v skupnosti. S takšno obliko dela, ki je predvsem preventivne narave, vodje policijskega okoliša delujejo v skupnosti. Namen njihovega dela je predvsem ta, da s svojim delom, s prisotnostjo v okolju in z nasveti občanom preprečuje odklonska dejanja, še preden do njih pravzaprav pride. Toda glede na velik obseg nalog, ki jih vodja policijskega okoliša opravlja, je nujno, da se z enakim namenom angažira tudi ostali del policije. Z določenim pristopom dela lahko tudi policisti, ki izvajajo tipično represivne ukrepe, učinkovito z opozarjanjem na nevarnosti opravljajo preventivno delo. Na preprečevanje kriminalitete je odzivno Ministrstvo za notranje zadeve, ki določene usmeritve in strategije prilagaja in jih prednostno uvršča v seznam določenih strateških ciljev. Tudi policija se je glede na kadrovsko problematiko in kriminaliteto v skupnosti odzvala in pripravila novo strategijo policijskega dela v skupnosti. Pomemben je večinski prenos nalog z višje organizacijsko urejenih enot policije na lokalno raven, kjer bo komandir policijske postaje glede na problematiko ocenil, katere naloge so prednostne za rešitev vprašanj varnosti v lokalni skupnosti. Takšen prenos odgovornosti je pomemben predvsem zaradi različnih problemov, s katerim se ukvarja lokalna skupnost na različnih območjih v državi. Ravno zaradi tega je tudi nemogoča uporaba univerzalnih ukrepov in metod policijskega dela v skupnosti na območju celotne Slovenije. Pomembno je tudi spoznanje, da morajo policijsko delo v skupnosti opravljati vsi policisti na vseh ravneh organiziranosti in to ni le delo samo vodje policijskega okoliša. V policiji že potekajo delovni posveti na to temo, vendar bo verjetno preteklo nekaj

časa, da se bo vsak policist zavedal, da kljub naravi dela, ki ga ima, lahko prispeva k policijskem delu v skupnosti. Govorili smo tudi o merjenju uspešnosti policijskega dela v skupnosti in ugotovili, da je pravi instrument za takšno ugotavljanje znanstveno raziskovanje z anketami javnega mnenja. Kombinacija tega in deloma statističnih podatkov bi nas pripeljala do neke realne ocene dela in uspešnosti policije na področju, ki smo ga opisovali.

Literatura

- Anželj, D. (2012). Predstavitev področij preprečevanja in zatiranja kriminalitete v Republiki Sloveniji. V: T. Pavšič Mrevlje (ur.), *Zbornik prispevkov, 13 Dnevi varstvoslovja 2012*. Ljubljana: Fakulteta za varnostne vede.
- Byrne, J. in Marx, G. (2011). *Tehnological Innovations in Crime Prevention and Policing. A Review of the Research on Implementation and Impact*. Pridobljeno na <https://www.ncjrs.gov/pdffiles1/nij/238011.pdf>
- Gorenak, V. in Gorenak, I. (2012). Ocene in stališča delavcev centra za socialno delo do sodelovanja s policisti. V: T. Pavšič Mrevlje (ur.), *Zbornik prispevkov, 13 dnevi varstvoslovja*. Ljubljana: Fakulteta za varnostne vede.
- Gruban, B. (2005). Koncept o zavzetosti zaposlenih: inovacija ali imitacija? *Strokovna revija za ravnanje z ljudmi pri delu*, 3 (9), str. 10-17. Ljubljana: Planet GV.
- Jere, M., Sotlar, A., in Meško, G. (2012). Praksa raziskovanja policijskega dela v skupnosti v Sloveniji. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*, 63 (1), str. 3-13. Ljubljana: Ministrstvo za notranje zadeve.
- Klampfer, M. (2012). *Ocene in stališča ravnateljev in učiteljev do dela policije*. (Diplomsko delo). Ljubljana: Fakulteta za varnostne vede.
- Mandelstam, J., Mulford, C. (2008). *unintended consequences of sex offender residency laws: Can GIS mapping help?* Washington: National Institute of Justice.
- Meško, G. (2002). *Osnove preprečevanja kriminalitete*. Ljubljana: Visoka policijsko – varnostna šola.
- Meško, G., Sotlar, A., Lobnikar, B., Jere in M., Tominc, B. (2012). *Občutek ogroženosti in vloga policije pri zagotavljanju varnosti v lokalni skupnosti. Poročilo ciljnega raziskovalnega projekta*. Ljubljana: Fakulteta za varnostne vede.
- Ministrstvo za notranje zadeve. (2012). *Temeljne usmeritve za pripravo srednjeročnega načrta razvoja in dela policije za obdobje 2013 – 2017*. Pridobljeno na http://www.mnz.gov.si/nc/si/medijsko_sredisce/novica/article//7440/
- Resolucija o nacionalnem programu preprečevanja in zatiranja kriminalitete za obdobje 2012-2016. (2012). *Uradni list RS*, (83/12).
- Rugelj, J. (2008). *Pot samouresničevanja*. Ljubljana: Umco.
- Smolej, D. in Gorenak, V. (2011). Ocene in stališča županov in svetnikov do dela policije – študija primera. V: T. Pavšič Mrevlje (ur.), *Zbornik prispevkov, 12 dnevi varstvoslovja*. Ljubljana: Fakulteta za varnostne vede.
- Smolej, D., in Frangež, K. (2011). Ocene in stališča prebivalcev občin Podlehnik, Majšperka, Žetal in Vidma do dela policije. V: T. Pavšič Mrevlje (ur.), *Zbornik prispevkov, 12 dnevi varstvoslovja*. Ljubljana: Fakulteta za varnostne vede.
- Varnostni sosveti. (3.12. 2012). *Policija.si*. Pridobljeno na <http://policija.si/index.php/dravljani-in-policija/posvetovalna-telesa>
- Zakon o javnih zbiranjih. (2011). *Uradni list RS*, (64/11).
- Zakon o občinskem redarstvu. (2006). *Uradni list RS*, (139/06).
- Zakon o organiziranosti in delu v policiji. *Uradni list RS*, (15/13).
- Zakon o policiji. (2009). *Uradni list RS*, (66/09).
- Zakonu o lokalni samoupravi. (2007). *Uradni list RS*, (94/07).